

2

ПИТАННЯ СЛІДЧОЇ ТАКТИКИ ТА МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

DOI: 10.33994/kndise.2024.69.15
УДК 343.141

Поліна Євгенівна Антонюк

Кандидатка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

ORCID: 0000-0003-1269-6992, e-mail: polinusla@meta.ua

Олексій Гнатович Волошин

Старший викладач кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

ORCID: 0000-0002-3976-3887, e-mail: ovolochin@ukr.net

Ірина Вікторівна Сорока

Кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

ORCID: 0000-0003-1536-6745, e-mail: ira_07_09@ukr.net

Микола Васильович Чорний

Кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

ORCID: 0000-0002-9671-9030, e-mail: chorniy_mv@ukr.net

Огляд місця події як засіб збирання доказів: процесуальні та криміналістичні аспекти

У статті розкривається значущість огляду місця події як засобу збирання доказів у кримінальному провадженні. На основі аналізу слідчої

та судової практики розглядаються окремі процесуальні аспекти огляду місця події, ігнорування яких призводить до втрати доказів або створює загрозу збирання неналежних доказів. Акцентується увага на помилках логічного та методичного характеру, яких припускаються суб'єкти проведення огляду місця події, що унеможлиблює власне виявлення певних фактичних даних під час цієї процесуальної дії та використання їх як доказів. Пропонується науковий інструментарій у вигляді обґрунтованих алгоритмів для суб'єктів проведення огляду місця події, спрямований на недопущення проаналізованих помилок. Відстоюється позиція, що застосування запропонованого інструментарію наближатиме суб'єктів до ефективного досягнення мети огляду місця події у вигляді зібраних належних і допустимих доказів.

Ключові слова: огляд; місце події; письмове пояснення спеціаліста; додатки до протоколу; докази; огляд трупу; комп'ютерні дані; пізнавальна діяльність.

Постановка проблеми. Презумпція невинуватості, як загальна засада кримінального провадження в Україні, покладає обов'язок забезпечення доведеності вини будь-кого у вчиненні кримінального правопорушення на сторону обвинувачення — уповноважені державою інституції та їх представників. При цьому доведення вини має відбуватися в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України (далі — *КПК України*) [1, ст.ст. 3, 17]. Такі високі стандарти кримінального провадження є гарантом належності та допустимості всіх доказів (зібраних за допомогою передбачених законних засобів), що забезпечують доведеність винуватості у вчиненні кримінальних правопорушень та виключення розумного сумніву щодо невинуватості особи (осіб) у вчиненні кримінального правопорушення.

Такими законними засобами збирання доказів у кримінальному провадженні, поряд з іншими, є система слідчих (розшукових) дій, вичерпний перелік яких визначений у гл. 20 КПК України. Важливе місце серед слідчих (розшукових) дій займає огляд та такий його різновид як огляд місця події — частини матеріального середовища, яка містить сліди кримінального правопорушення. Причому особливість та значущість огляду місця події та зібраних під час його проведення доказів обумовлюється не лише специфікою процесуального порядку його проведення, визначеною законодавцем в ст. 214 КПК України (можливість проведення до внесення відомостей про кримінальне правопорушення в Єдиний реєстр досудових розслідувань (далі — ЄРДР)), а й глибокими причинно-наслідковими зв'язками між такою частиною матеріального середовища та її змісту з безпосереднім механізмом події правопорушення. Нерідко виключно шляхом проведення огляду місця події збираються прямі докази, які неможливо зібрати в інший законний спосіб, і які є визначальними для всього доказування та встановлення особи (осіб), які вчинили кримінальне правопорушення. І, якщо належність та

допустимість зібраних під час огляду місця події доказів забезпечується дотриманням порядку їх збирання, визначеним КПК України, — то сама можливість виявлення певних фактичних даних під час огляду місця події та долучення їх як доказів до матеріалів кримінального провадження залежить від рівня професійної компетентності суб'єкта проведення такого огляду та виключення помилок різного характеру, які призводять до незворотної втрати доказів.

Огляд сучасної слідчої та судової практики, на жаль, демонструє неефективність огляду місця події як засобу збирання доказів, обумовлену нерідко не лише формальним ставленням органів досудового розслідування до проведення цієї процесуальної дії, але й ігноруванням розроблених криміналістичних рекомендацій та положень відповідних підзаконних нормативно-правових актів, що визначають організаційні засади огляду місця події.

Така ситуація не лише нівелює значущість огляду місця події як засобу збирання доказів, а й негативно впливає як на результат подальшого розслідування конкретного кримінального правопорушення, так і на ефективність протидії кримінальній протиправності, як на пряму діяльність правоохоронних органів, у цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Враховуючи ситуаційну зумовленість організації і тактики огляду місця події, більшість українських вчених, в межах розроблення методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень на рівні дисертаційних досліджень присвячують свою увагу організаційно-тактичним особливостям даної процесуальної дії в контексті вирішення поставлених наукових завдань та визначеного предмету дослідження. В світлі розвитку науково-технічних засобів та формування сталої правової позиції судових інституцій привертають увагу праці таких вчених як: В. Корж [2]; П. Біленчука, А. Кофанова, О. Кобилянського, Л. Скільської [3]; І. Пиріга [4]; Г. Тетерятник [5]; П. Антонюк [6]; А. Тимчишина [7], присвячені окремим аспектам тактико-криміналістичного, організаційного та техніко-криміналістичного забезпечення огляду місця події.

Мета дослідження. Запропонувати органам досудового розслідування рекомендації щодо проведення огляду місця події, засновані на узагальненні судової практики та наявних наукових розробок в галузі криміналістики та кримінального процесуального права і спрямовані на забезпечення максимальної ефективності виявлення та збирання належних та допустимих доказів під час огляду місця події шляхом виключення помилок різного характеру.

Викладення основного матеріалу. Необхідно перш за все розуміти, що місцем події завжди є частина матеріального середовища, в якій містяться (наявні) *матеріальні* сліди кримінального правопорушення. Провівши ретельний аналіз поглядів вітчизняних вчених (криміналістів та процесуалістів), І. Пиріг приходиться до висновку про відносну однаковість наукових поглядів щодо розуміння завдань огляду місця події як процесуальної дії — «виявлення, фіксація, вилучення та дослідження

матеріальних об'єктів на місці події» [4, с. 33]. Таке розуміння місця події та його огляду підкріплюється правовою позицією Верховного Суду, відповідно до якої «проведення огляду місця події злочину не за місцем, де відбулась подія злочину, а в іншому місці (місці розташування правоохоронного органу) є підставою для визнання даних протоколу зазначеної слідчої дії та інших доказів, отриманих за її результатами, недопустимими» [8].

В об'єктивній дійсності матеріальне середовище може бути природного походження (місцевість) або штучного (приміщення). Отже, безпосереднім об'єктом пізнавальної діяльності суб'єкта під час огляду місця події є завжди або місцевість, або приміщення. Саме такі об'єкти огляду як слідчої (розшукової) дії зазначені законодавцем в ст. 237 КПК України поряд з іншими визначеними ним об'єктами, як то: речі, документи, комп'ютерні дані [1, ст. 237] та труп [1, ст. 238, 239]. На нашу думку, це важливо розуміти суб'єктам проведення огляду місця події з метою уникнення питань щодо належного об'єкта огляду.

Так, під час розслідування кримінальних правопорушень може виникати необхідність проведення огляду приміщень та місцевості. Іноді деякі приміщення та місцевість є місцем події: коли в/на них безпосередньо вчинене кримінальне правопорушення, чи наявні сліди, пов'язані з кримінальним правопорушенням. Тоді такі приміщення та місцевість, в порядку ст. 214 КПК України, можуть оглядатися до внесення відомостей до ЄРДР, а в усіх інших випадках — лише після цього.

У зв'язку з цим, вважаємо, що за умови існуючого порядку збирання доказів, визначеного КПК України, при складанні протоколу по результатах огляду приміщення чи місцевості, які стали місцем події, слід правильно вказувати предмет огляду (приміщення, місцевість) та правильно відображати назву процесуальної дії, що проводиться (протокол огляду приміщення, протокол огляду місцевості), оскільки саме такі об'єкти визначені в КПК України як об'єкти огляду — відповідної слідчої (розшукової) дії. Те, що такі об'єкти стали місцем події, ніяким чином не змінює їх сутності, що відмежовує їх від інших виділених законодавцем об'єктів огляду, а лише наділяє суб'єкта огляду повноваженнями оглянути такі об'єкти невідкладно, до здійснення певних визначених процесуальних процедур.

Необхідно зазначити, що належне розуміння об'єкту огляду як виду пізнавальної діяльності важливо не лише з точки зору складання належних процесуальних документів, а й обумовлює відповідні методи огляду місця події (концентричний, ексцентричний, фронтальний), обрання яких відноситься до компетенції суб'єкта проведення огляду місця події та залежить від сукупності різних факторів, як то: вид та механізм правопорушення, локалізація слідової інформації, характер матеріального середовища, наявність технічних засобів, професійна компетентність суб'єкта проведення огляду тощо.

Під час огляду місця події оглядаються не лише самі приміщення та місцевість, але також їх вміст — матеріальні об'єкти, які наявні на

визначеній частині матеріального середовища, що можуть становити самостійні об'єкти огляду: труп, речі, документи, комп'ютерні дані. Такі об'єкти, відповідно до визначеного КПК України порядку, можуть оглядатися як під час огляду місця події, так і окремо від нього. Усвідомлення природи та сутності об'єктів, що оглядаються, важливе не лише з точки зору прийомів, засобів та методів пізнавальної діяльності, спрямованої на них, але й з точки зору забезпечення належної процесуальної процедури, що, в свою чергу, виступатиме гарантом належності та допустимості зібраних доказів.

Так, якщо згідно положень ст. 238 КПК України разом з оглядом місця події проводиться огляд трупа, то обов'язковим учасником такого огляду повинен бути спеціаліст: судово-медичний експерт або лікар, якщо вчасно неможливо залучити судово-медичного експерта. Проведений нами раніше аналіз норм КПК України, а також відомчих та міжвідомчих нормативно-правових актів, що регламентують діяльність учасників огляду трупа, дозволяє констатувати відсутність чіткого розділення повноважень працівників правоохоронних органів та працівників закладів Міністерства охорони здоров'я України щодо роботи з будь-якою доказовою інформацією під час огляду трупа, що призводить до грубих помилок та втрати доказів (наприклад, дактилоскопіювання трупа під час огляду місця події; відібрання з трупа будь-яких зразків біологічного походження (кісткових тканин, нігтьових пластин, волосся) тощо) [6, с. 27]. Задля недопущення помилок, що призводять до незворотної втрати доказів під час огляду трупа на місці події, наголошуємо на необхідності не лише забезпечення складу всіх учасників цієї процесуальної дії, але й неухильного дотримання розроблених рекомендацій [6, с. 27-28]. Так, необхідно уникати застосування руйнівних методів при огляді трупа та не проводити дактилоскопіювання, відділення від нього будь-яких зразків, змивів тощо *до проведення судово-медичної експертизи*. При цьому будь-які маніпуляції з трупом на місці події доручати виключно спеціалісту, який має фахові знання в галузі медицини — судово-медичному експерту або лікарю.

Також під час огляду місця події може виникати необхідність в огляді комп'ютерних даних, які являють собою самостійний об'єкт огляду. Не вдаючись в межах даного дослідження до об'єктивного сумніву щодо можливості власне пізнання суб'єктом огляду комп'ютерних даних (зафіксованих у цифровій формі) в ході огляду як слідчої (розшукової) дії [9, с. 36], цілком логічним вбачаємо за необхідне *обов'язково збирати (копіювати) комп'ютерні дані під час їх огляду*. В такому випадку, вбачаємо за необхідне акцентувати увагу суб'єктів проведення огляду на необхідності залучення спеціаліста, оскільки відповідно до ст. 99 КПК України лише копії комп'ютерних даних, виготовлені слідчим, *прокурором із залученням спеціаліста*, визнаються судом як *оригінал документа*. Отже, виготовлення копії комп'ютерних даних без залучення спеціаліста створює потенційну загрозу збирання неналежних та недопустимих доказів. Щодо кваліфікації такого спеціаліста, наполягаємо на доцільності залучення фахівця в галузі комп'ютерних технологій [10, с. 130].

Залучаючи спеціаліста до огляду місця події, важливо розуміти значущість його діяльності по виявленню та збиранню доказів, особливо, коли спеціаліст є обов'язковим учасником. Це дозволить не лише не втратити його показання, але й правильно зафіксувати результати його діяльності, які займають своє місце в системі зібраних доказів.

З урахуванням того, що спеціаліст залучається до кримінального провадження лише в межах певної процесуальної дії (в нашому випадку, огляду місця події), в проведенні якої він бере участь, це унеможлиблює отримання від нього будь-яких показань сторонами кримінального провадження поза межами цієї процесуальної дії. Тому ми наполягаємо на висловленій раніше позиції, заснованій на аналізі передбачених КПК України видів фіксації діяльності спеціаліста в кримінальному провадженні, що « ... найбільш доцільною та процесуально спроможною формою оформлення результатів залучення спеціаліста до кримінального провадження (окрім фіксації його участі у протоколі процесуальної дії) є отримання письмового пояснення спеціаліста та долучення його до матеріалів провадження як додатку до протоколу відповідної процесуальної дії» [1, с. 203].

Так, відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 105 КПК України письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні відповідної процесуальної дії, можуть бути додатками до протоколу. Додаток до протоколу, відповідно до п. 3 ч. 2 ст. 99 КПК України, є документом, документ — процесуальне джерело доказів відповідно до ст. 84 КПК України. Отже, фактичні дані, що містяться у письмовому поясненні спеціаліста, який брав участь у відповідній процесуальній дії, долученому до протоколу як додаток, є доказами.

Наступним важливим аспектом проведення огляду місця події, що, на наш погляд, здатний забезпечити максимальне виявлення та збирання доказів, є розуміння суб'єктом проведення огляду існування мікросвіту та, відповідно, мікрооб'єктів. Нажаль, за загальноприйнятою слідчою практикою, в тому числі й через недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення органів досудового розслідування, проведення огляду місця події, в більшості випадків, обмежується дослідженням макрорівня відповідного приміщення чи місцевості та їх матеріального вмісту.

В той час як мікрорівень відповідного матеріального середовища є також інформативним та доступним для пізнання як під час проведення огляду місця події, так і в ході подальших експертних досліджень виявлених об'єктів. До того ж нерідко саме мікрорівень є більш інформативним, оскільки не контролюється правопорушником. Однак, вимушені констатувати, що здебільшого під час проведення огляду місця події суб'єкт проведення налаштований виключно на пізнання макрорівня і відповідним чином організовує та реалізує проведення огляду місця події, що призводить до незворотної втрати мікрооб'єктів (слідів, речовин, часток) та позбавляє сторону обвинувачення можливості збирання прямих доказів.

З урахуванням зазначеного, відповідна послідовність пізнавальної діяльності суб'єкта проведення огляду місця події повинна знаходити своє відображення в організаційно-тактичній складовій діяльності всіх учасників огляду відповідного приміщення та місцевості: спочатку досліджується мікрорівень матеріального середовища, а лише після цього — макрорівень.

Також нерідко до втрати доказів під час проведення огляду місця події призводить налаштованість суб'єкта проведення огляду на вирішення виключно ідентифікаційних завдань: ототожнення об'єкту (особи, знаряддя, транспортного засобу тощо), що залишив сліди-відображення в матеріальному середовищі. Така налаштованість призводить до вибіркості як самої пізнавальної діяльності суб'єкта огляду, так і діяльності по вилученню інформації з матеріального середовища та долучення її до матеріалів кримінального провадження. Що, в свою чергу, призводить до втрати доказів, які дозволяють встановити механізм події правопорушення (вирішити неідентифікаційні (діагностичні, ситуаційні) завдання розслідування). Наприклад, нерідко, в ході огляду місця події до протоколу огляду не долучаються сліди папілярних візерунків, які по результатах попереднього дослідження залученого спеціаліста є непридатними для встановлення по них особи, що їх залишила. В той же час по таких слідах можна встановити механізм їх утворення, який пов'язаний з механізмом вчинення кримінального правопорушення, або, наприклад, виключити причетність особи до утворення даного сліду тощо.

Дотримання стадійності проведення огляду місця події, на наш погляд, також є важливою умовою, що гарантує максимальне виявлення та збирання доказів під час огляду місця події. Так, криміналістичні рекомендації, спрямовані на забезпечення ефективності досягнення мети огляду місця події, виділяють статичну та динамічну стадії пізнання матеріального середовища, що містить в собі сліди кримінального правопорушення [12, с. 417-418]. Під час статичної стадії огляд місця події проводиться без порушення місця розташування матеріальних об'єктів, що наявні в матеріальному середовищі, яке досліджується. Динамічна стадія огляду місця події передбачає пізнання матеріального середовища та його вмісту з можливістю порушення матеріальної обстановки та відділення об'єктів від матеріального середовища, складовою якого вони є. Причому, з урахуванням розроблених криміналістичних рекомендацій, неприпустимо порушувати послідовність стадій огляду місця події та скорочувати обсяг огляду в межах певної стадії.

Дотримання проаналізованої стадійності огляду місця події забезпечує повне та об'єктивне сприйняття суб'єктом огляду існуючих причинно-наслідкових зв'язків між об'єктами матеріального середовища, пов'язаними в єдине ціле — місце події, та механізмом вчинення кримінального правопорушення. Порушення зазначеної стадійності огляду місця події призводить до незворотної втрати можливості встановлення та дослідження причинно-наслідкових зв'язків, й, відповідно,

ускладнює (а іноді унеможлиблює) встановлення істини в кримінальному провадженні.

В той же час, суб'єкту проведення огляду місця події необхідно пам'ятати, що завданням огляду є не лише збирання доказів, але й зіставлення їх між собою та механізмом події правопорушення, тобто виявлення «негативних обставин» — наявних чи відсутніх матеріальних слідів, що не відповідають механізму події, яка нібито мала місце [13, с. 339]. Ігнорування цього завдання під час дослідження матеріального середовища в ході огляду місця події призводить не лише до втрати доказів, але й до висунення та відпрацювання помилкових (необґрунтованих) версій, які не враховують всього обсягу фактичних даних та спрямовують розслідування в хибному напрямку, віддаляючи суб'єкта розслідування від встановлення істини.

Огляд місця події закінчується складанням протоколу. Це передбачає не лише вербальну фіксацію ходу та результатів проведення дослідження матеріального середовища, що містить в собі сліди кримінального правопорушення, але й долучення всіх додатків до нього відповідно до порядку, визначеного в ст. 105 КПК України. Так, додатки до протоколів повинні бути належним чином виготовлені, упаковані з метою надійного збереження, а також засвідчені підписами слідчого, прокурора, спеціаліста, інших осіб, які брали участь у виготовленні та/або вилученні таких додатків. При цьому, слід мати на увазі, що відповідно до виробленої правової позиції суду «положення ч. 3 ст. 105 КПК не вимагають, щоб додатки до протоколів були засвідчені підписами всіх перелічених у цій нормі суб'єктів. За змістом цієї статті, додаток до протоколу має бути засвідчений одним з перелічених у цій статті суб'єктів. Також не виключається можливість засвідчення додатка кількома суб'єктами з перелічених у цій статті» [14]. Але, вважаємо за необхідне зазначити, що, не дивлячись на наявну правову позицію суду, ми наполягаємо на важливості засвідчення додатків до протоколу процесуальної дії всіма її учасниками. Саме такий підхід до оформлення додатків до протоколу процесуальної дії робить неможливим незаконні маніпуляції будь-кого з об'єктами, долученими до матеріалів кримінального провадження, а в інших випадках така можливість допускається, що може стати спускою для осіб, що мають доступ до таких об'єктів. Вважаємо також, що подібні тлумачення кримінальних процесуальних норм (які потенційно створюють умови для зловживання службовим становищем для уповноважених осіб), викладені у правових позиціях суду, стають можливими в результаті порушення правил юридичної техніки при укладанні норм діючого КПК України, про що ми вже неодноразово зазначали раніше [15, с. 38]. До того ж хочемо звернути увагу на вимогу щодо упакування додатків для протоколу з метою надійного збереження. Так, законодавець не робить виключення для будь-яких додатків до протоколу щодо необхідності упакування, тому, акцентуємо увагу, що всі без виключення додатки до протоколу огляду місця події (в тому числі плани, схеми, ілюстративні таблиці) повинні бути упаковані відповідним

чином: упакування повинно забезпечити неможливість доступу до них сторонніх осіб та збереженість для подальшого експертного дослідження з урахуванням природи додатку.

Нерідко оформлення та упакування додатків до протоколу по результатах огляду місця події потребують додаткового часу, або інших умов: кабінет з засобами оргтехніки для роздрукування ілюстративної таблиці; обладнання для здійснення експрес-аналізу речовини тощо. В таких випадках для правильної організації діяльності всіх учасників огляду та належного оформлення процесуальних документів слід керуватися положеннями ч. 2 ст. 106 КПК України, відповідно до якої до складу слідчої (розшукової) дії входять також дії щодо належного упакування речей і документів та інші дії, що мають значення для перевірки результатів процесуальної дії.

Також необхідно пам'ятати, що протокол слідчої (розшукової) дії та всі додатки до нього відповідно до ст. 99 КПК України є документами — процесуальними джерелами доказів, а всі фактичні дані, що містяться в протоколі — доказами. Тому слід дуже чітко формулювати всі описові конструкції в протоколі огляду приміщення чи місцевості, які виступають місцем події, використовувати визначені стандарти для фіксації розмірних характеристик об'єктів, виключити припущення та судження, а також показання з чужих слів. Також важливо, щоб текст протоколу був написаний розбірливим почерком (якщо протокол складається скорописом), що забезпечить однакове сприйняття його змісту всіма особами, що з ним ознайомлюються. В протилежному випадку суб'єкт проведення огляду ризикує втратити сам протокол як належний доказ і, відповідно, всі додатки до нього.

Важливим аспектом з точки зору збереження всіх доказів, отриманих в ході огляду приміщення, місцевості, що стали місцем події, є розуміння суб'єктом проведення такого огляду процесуального статусу об'єктів, вилучених в ході огляду. Так, відповідно до ч. 2 ст. 168 КПК України речі, документи, гроші тощо, вилучені в ході огляду, є *тимчасово вилученим майном*. І, якщо відповідно до ч. 5 ст. 171 КПК України слідчий, прокурор не пізніше наступного робочого дня не звернеться до суду з клопотанням про накладення арешту на таке вилучене майно, то майно має бути негайно повернуто особі, у якої його було вилучено. Отже, для забезпечення збереження об'єктів, вилучених під час огляду місця події, та можливості використання їх як доказів в кримінальному провадженні, обов'язково по результатах огляду повинен відбуватися наступний крок суб'єкта проведення огляду — звернення з клопотанням про накладення арешту (вжиття заходів забезпечення кримінального провадження). Лише такий порядок гарантуватиме збереженість зібраних доказів, а не винесення постанови слідчого, прокурора про визнання вилучених об'єктів речовими доказами (чим нерідко обмежуються працівники органів досудового розслідування).

Безсумнівно, що зроблені нами акценти на окремих процесуальних та криміналістичних аспектах огляду місця події як засобу збирання

доказів не охоплюють всіх проблемних ситуацій, з якими стикаються працівники органів досудового розслідування при проведенні цієї процесуальної дії, і які призводять до втрати доказів або створення потенційних загроз для цього. По узагальненому досвіду спілкування зі слідчими та дізнавачами Національної поліції України (курси підвищення кваліфікації) та аналізу актуальної судової практики ми охопили своєю увагою найбільш розповсюджені помилки різного характеру (логічного, методичного, організаційного), яких припускаються суб'єкти проведення огляду місця події, та запропонували робочі алгоритми для уникнення таких помилок на етапі проведення огляду місця події, результати якого нерідко визначають ефективність всього розслідування кримінального правопорушення, а отже мають виняткову значущість для доказування. Врахування запропонованих алгоритмів під час проведення огляду місця події (поряд з дотриманням визначеного КПК України порядку та розроблених криміналістичних рекомендацій) гарантуватиме суб'єктам проведення огляду максимально ефективне виявлення та збирання належних і допустимих доказів.

Висновки. Огляд місця події, як різновид огляду — слідчої (розшукової) дії, — є важливим засобом збирання доказів у кримінальному провадженні. Збирання належних і допустимих доказів під час проведення огляду місця події забезпечується, в першу чергу, безумовним дотриманням порядку їх збирання, визначеним КПК України. Але, в той же час, сама можливість виявлення доказів під час огляду місця події та подальшого їх збереження і використання в кримінальному провадженні напряму залежить від професійної компетентності суб'єктів проведення огляду, розуміння ними природи та сутності речей взагалі та правових явищ і категорій зокрема, використання в роботі напрацьовань криміналістики, а також ефективного організаційного підходу до пізнавальної діяльності під час огляду місця події.

Врахування запропонованих алгоритмів під час огляду місця події гарантуватиме суб'єктам проведення огляду мінімізацію помилок різного характеру, що призводять до втрати доказів. Отже, запропоновані алгоритми слугуватимуть науковим інструментарієм, застосування якого наблизитиме суб'єктів до ефективного досягнення мети огляду місця події у вигляді отриманих належних і допустимих доказів.

Перелік посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. [in Ukrainian].

References

1. Criminal Procedural Code of Ukraine from 13.04.2012. No. 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. [in Ukrainian].

2. Корж, В. П. (2018). Огляд місця події: процесуальні особливості, криміналістичні рекомендації. Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Korzh, V. P. (2018). Inspection of the scene: procedural features, forensic recommendations. A scientific and practical guide for investigators, prosecutors, patrol and criminal police officers [in Ukrainian].
3. Біленчук, П., Кофанов, А., Кобылянський, О., Скільська, Л. (2019). Криміналістичне документування огляду місця події: методи, засоби, технології. Bilenchuk, P., Kofanov, A., Kobylanskyi, O., Skilska, L. (2019). Forensic documentation of the inspection of the scene: methods, means, technologies [in Ukrainian].
4. Пиріг, І. В. (2019). Організація і тактика проведення огляду місця події в сучасних умовах розвитку науки і техніки. *Криміналістичний вісник*. № 32 (2). С. 30—37. DOI: 10.37025/1992-4437/2019-32-2-30. Pyrig, I. V. (2019). Organization and tactics of conducting an inspection of the scene of the event in modern conditions of the development of science and technology. *Forensic Bulletin*. No. 32 (2). Pp. 30—37. DOI: 10.37025/1992-4437/2019-32-2-30 [in Ukrainian].
5. Тетерятник, Г. К. (2022). Проведення огляду місця події в умовах надзвичайних правових режимів. *Право і суспільство*. № 3. С. 233—239. DOI: 10.32842/2078-3736/2022.3.36. Teteryatnik, G. K. (2022). Conducting a review of the mission of the event in the conditions of emergency legal regimes. *Law and society*. No. 3. Pp. 233—239. DOI: 10.32842/2078-3736/2022.3.36 [in Ukrainian].
6. Антонюк, П. Є. (2018). Окремі питання взаємодії підрозділів Національної поліції України під час проведення огляду місця події за фактом смерті людини. *Криміналістичний вісник*. № 1 (29). С. 23—28. Antoniuk, P. Ye. (2018). Some issues of interaction of units of the National Police of Ukraine during the investigation of the scene of the death of a person. *Forensic Bulletin*. No. 1 (29). Pp. 23—28 [in Ukrainian].
7. Тимчишин, А. М. (2023). Особливості використання спеціальних знань під час огляду місця події. *Juris Europensis Scientia*. № 1. С. 147—152. DOI: 10.32782/chern.v1.2023.28. Tymchyshyn, A. M. (2023). Peculiarities of the use of special knowledge during the review of the mission of the event. *Juris Europensis Scientia*. No. 1. Pp. 147—152. DOI: 10.32782/chern.v1.2023.28 [in Ukrainian].
8. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 21.03.2019 у справі № 127/12150/16-к. Єдиний державний реєстр судових рішень: офіційний вебпортал. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80681509> (дата звернення: 13.01.2024). Resolution of the panel of judges of the First Judicial Chamber of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of March 21, 2019 in case No. 127/12150/16-k. Unified state register of court decisions: official web portal. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80681509> (access date: 13.01.2024) [in Ukrainian].

9. Антонюк П., Кахнич К. (2022). Комп'ютерні дані як об'єкт огляду в кримінальному провадженні: проблемні аспекти. *Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності*. Засідання № 5 постійно діючої Міжнародної науково-практичної конференції. С. 34—37. Antoniuik, P., Kahnich, K. (2022). Computer data as an object of review in criminal proceedings: problematic aspects. *Current issues of improving forensic and law enforcement activities*. Session No. 5 of the ongoing International Scientific and Practical Conference. Pp. 34—37 [in Ukrainian].
10. Антонюк П., Кахник К., Улещенко О. (2023). Огляд комп'ютерних даних: криміналістичні рекомендації. *Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності*. Засідання № 6 постійно діючої Міжнародної науково-практичної конференції. С. 128—131. Antonyuk, P., Kahnyk, K., Uleshchenko, O. (2023). Computer Data Review: Forensic Guidelines. *Current issues of improving forensic and law enforcement activities*. Session No. 6 of the ongoing International Scientific and Practical Conference. Pp. 128—131 [in Ukrainian].
11. Антонюк П. Є., Волошин, О. Г., Сорока, І. В. (2023). Види фіксації залучення спеціаліста до кримінального провадження. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. № 77 (2). С. 199—204. DOI: 10.24144/2307-3322.2023.77.2.34. Antonyuk, P. Ye., Voloshyn, O. G., Soroka, I. V. (2023). Types of fixing the involvement of a specialist in criminal proceedings. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. LAW Series*. No. 77 (2). Pp. 199—204. DOI: 10.24144/2307-3322.2023.77.2.34 [in Ukrainian].
12. Арешонков В. В., Антонюк П. Є., Антошук А. О., Атаманчук В. М., Вакулик О. О. та ін. (2020). Криміналістика : підручник. Київ. 752 с. Areshonkov, V. V., Antonyuk, P. E., Antoshchuk, A. O., Atamanchuk, V. M., Vakulyk, O. O., et al. (2020). Forensics : a textbook. Kyiv. 752 p. [in Ukrainian].
13. Салтевський М. В. (2008). Криміналістика (у сучасному вигляді) : підручник. Київ. 588 с. Saltevskiy, M. V. (2008). Forensics (in modern form) : Textbook. Kyiv. 588 p. [in Ukrainian].
14. Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 01.11.2023 у справі № 347/222/21 (провадження № 51-5145км23). Єдиний державний реєстр судових рішень : офіційний веб-портал. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114726892> (дата звернення: 14.01.2024). Resolution of the panel of judges of the Third Judicial Chamber of the Supreme Court of Justice dated November 1, 2023 in case No. 347/222/21 (proceedings No. 51-5145km23). Unified state register of court decisions: official web portal. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114726892> (access date: 14.01.2024). [in Ukrainian].

15. Гуцалюк, М. В., Антонюк, П. Є. Hutsaliuk, M. V., Antoniuk, P. Ye. (2021). (2021) Щодо сутності електронної The essence of digital information as (цифрової) інформації як дже a source of evidence in criminal proceed- рела доказів у кримінальному ings. *Forensic Bulletin*. No. 1 (33). Pp. 37— провадженні. *Криміналістичний* 49. DOI: 10.37025/1992-4437/2020-33-1-37 *вісник*. № 33 (1). С. 37—49. DOI: [in Ukrainian]. 10.37025/1992-4437/2020-33-1-37.

**Crime scene investigation as a way of collecting evidence:
procedural and forensic aspects**

P. Antoniuk, O. Voloshin, I. Soroka, M. Chorny

The article reveals the importance of crime scene investigation as a way of collecting evidence in criminal proceedings. Based on the analysis of evidence and judicial practice, some procedural aspects of crime scene investigation are considered, ignoring which leads to the loss of evidence or creates the threat of collecting improper evidence. The emphasis is placed on errors of a logical and methodical nature that are made by the subjects of the crime scene investigation, which makes it impossible to actually identify certain factual data during this procedural action and use them as evidence. Scientific tools are proposed in the form of well-founded algorithms for subjects of crime scene investigations, aimed at avoiding the analyzed errors. The position is defended that the use of the proposed tools will bring subjects closer to effectively achieving the purpose of crime scene investigation in the form of collected proper and admissible evidence.

Keywords: investigation; crime scene; written explanation of a specialist; annex to the protocol; evidence; examination of the corpse; computer data; cognitive activity.

- ⇒ Антонюк, П. Є., Волошин, О. Г., Сорока, І. В., Чорний, М. В. (2024). Огляд місця події як засіб збирання доказів: процесуальні та криміналістичні аспекти. *Криміналістика і судова експертиза*. Вип. 69. С. 163—175. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.15.